

TITO

Ra sɔcuɔ bi 'yo't'a ra Pablo bi mbɛnpa a ra Tito

Ran zɛngua

¹ Nugä drá Pablogä, dí pɛn'na ra sɔcuɔ i ja ua grá Tito. Nugä rá 'yɛhɛgä Ojɔ, nɛ ma 'bäigä'be ra Jesucristo. Ga zedi da 'yɛc'yɛi ɯ bi huan Ojɔ, nɛ da bɔ a ram hma majuɔni, janangue'a da 'yɔt' ran hocjɔ'i nangue Ojɔ. ² Guehna dí øt'ä nguetho dín ndep ɯ ga comhbɯ ra temazɔi ngue bi ma majuɔni Ojɔ 'bɯ rá mbɛdi ra ximhäi. Nɛ nu Ojɔ hingui sä da man ra fɛhni a. ³ Nɛ nuya bi zɔn ra pa ngue bi ts'änni da hman ran ho ma'da'yo, nɛ bi 'dac man t'ɛdi gam mangä, ngue guesɛ Ojɔ ma yɔntehɯ. ⁴ Nɛ nu'i Tito, tengu'bɯ majuɔni ma ts'unt'ɯ i, ngue dá ja i gá 'yɛc'yɛi. Nɛ dí äp Ojɔ ma Tahɯ di 'da'a rán jɔpi nɛ rán huɛcate, nɛ da hyut'a ni mbɛi, nɛ ra Jesucristo ma Yɔntehɯ.

Ipa nsifi ra Tito 'bɛ'a da 'yørpɯ Creta

⁵ Janangue'a dá soc'a bɯ ja ra häi Creta, ngue gui juadi hapɯ di 'bɛ'a ra 'bɛfi. Ngue gui huan'ndɯ yɯ ngarbi n'da ngu n'da yɯ hnini bɯ gui 'bɛi, ngue nu yɯ ngarbi nangue yɯ 'yɛc'yɛi, tengu dá xi'a mam'bɛt'o. ⁶ Gui huan'ndɯ to'o nte ma ts'oqui i thɛnbi, nu'a n'datho rá xisu i si, nɛ nu yú t'ɛhni bi dɔp yú mbɛi Ojɔ, nɛ hingui øt'a n'da ran tonto, xinga gue ram fɛ'ts'i i øt'ɯ yú t'ɛhni, janangue'a njon di yɔpi. ⁷ Nguetho nu yɯ ngarbi i 'yo yú güenda a rá 'bɛfi Ojɔ. Janangue'a da thahni to'o hingui

øt' ran ts'o, nu'a hin din 'yεzεhe, ne hin din cue, ne xín dim mihni, xín din ndesui, xín din siyate ngue ra mbeti. ⁸ Ne da thahni to'o di säyaba yú mija'ih_u bu ja rá ngu, ne di ho 'be'a gätho xun ho. Ne din 'yomfēni ts'u, ne 'da ni huεctho ho gätho, ne da numansu Oja nanguie n'da ra hogambui, ne i samzεhe rá mbui hin din tonto. ⁹ Ne din zam bu ja ram hma majuani, nanguie ram hma dadin xähmbu, jananguie'a da zä da xänba u bí 'bu_u, da mbäts'i. Ne nu mi'da bí 'bu_u, ngue'u di ucpa rám hman Oja, di bēnbi hapu di 'be'u, jananguie'a da 'yεc'yēi. ¹⁰ Nguetho nu'u to'o im ma da 'yøtho ho yan t'øt'e mi xi Oja yu judío maya'bu, i jatho da mba ma hεcpi u. Nguetho nte ní mbat'u yám hma u, ne i häte u, ne i øt' yú pähä zεhe. ¹¹ Ne hønbu go hapu i curpu ja yu ngu, i u't'u gätho i 'bu_u, nanguie yám hmanse yu hyäte, ngue hingui sä da hma. Ne hønt'a ra mbeti in nde. ¹² Ne i øt'e tengu mi man'a n'da yú mengu zεhehu bu ra häi Creta, ngue n'da ra basøcuq, bi ma: “Zai yu ndøbethani u ma menguhe ua, ne tengu yu zate ngue xun ts'o øt'u, ne hønt'a da zi i honi, ne εmme i danhyei,” bi 'yēna. ¹³ Ne majuani bi man'a n'da yú menguhu. Jananguie'a gui hεcpa u, n'damhma da bømanho yú t'εc'yēi u i 'bu_u. ¹⁴ Ne gui xifi hin da 'yεc'yēibi yám hman se u yu judío, ne xín da numansup yú t'εc'yēi se yu ja'i, gue'u hinguin nde da 'yøt'a majuani. ¹⁵ Nu'u to'o xun ho yú mbui, hønt'a xun ho im bēni, pe nu'u to'o hin bi dāp yú mbui Oja ne xun ts'o yú mbui, nu'u, hin'yu 'be'a numanho u. Nguetho bin ts'on yan 'yomfēni, ne him bi zä bi 'yø'a bi xi Oja 'bu mi zop yú mbui. ¹⁶ Ne nu'u yu ja'i tengu u, εna ngue

i εc'yei Oja, pe n'dan'yo thoho yún t'ot'e, guepe ní fadi hingui εc'yei u. Ne xun ts'o yú mbui nangu'e a festhoho 'be'a sifi, hingui sä da 'yot' ran ho.

2

Ra Tito din xänbate nangu'e ra hoganxädi

¹ Pe nu'i gra Tito, dami xänbi 'be'a nín t'ot'e rán theui a ra hoganxädi. ² Nu yu zí ndø, dami xifi hin din iti, ne da 'yot'e ngue da hnumansu, ne da bæni xun ho 'be'a da 'yot'e, ne da 'yεc'yei xun ho, ne da 'yot' ran huεcate, ne hin din xømbui. ³ Ne'u yu zí bømbe, dami xifi da numansu Oja hapu din 'yo, ne njon di c'aman'u, ne xín dim mihni, ne da 'yuh ra hoga'yu. ⁴ Ne nu yu zí bømbe da xänba yu hmute di huεc yú ndø ne yú t'uhni. ⁵ Ne da xänba n'da ran 'yomfæni xun ho, hin din 'yomt'æni, ne di jamansu bu ja yú nguse, din ja ra yembui, ne da 'yot'a da xih yú ndø, n'damhma njon da zä da man ran ts'o nangu'e ráam hman Oja. ⁶ Ne nu'u yu ts'unt'u, gui xifi din 'yomfænisε ts'u. ⁷ Ne nu'i Tito, dami 'yut'u mi'da 'be'a gätho gui ot'e, ngue dim 'bæmanho. Ne n'dat'a guim bæni ngue gui xänbi 'be'a majuani, ne gui 'yot'e ngue da hnumanho'i 'bu guín xänbate. ⁸ Ne εmme xtán ho 'be'a gätho guim ma, n'damhma nte da thün'na nim hma. Ne da mbε'ts' yú sä to'o nde da zæju, ne hin hapu dí mbu'a 'be'a da ma. ⁹ Ne'u yu 'yεhe i 'bæpu, dami xifi da 'yot'e gätho i xih yú hmu, ne hin da dæti, ne mpähä thoho da 'yot'a i sifi. ¹⁰ Ne hin da bæpi 'be'a pe'ts' yú hmu, pe da 'yot'a gätho in numanho yú hmu. Ne nu'bu gätho din jabu da 'yot'e, gue'a dí næcmanho ram hma nangu'e ma yænteha Oja. ¹¹ Nguetho bi

nequi rá mate Oja ngue in nde di pø'ɥ gätho 'bɥcua ja ra ximhäi. ¹² Ne nu rá mate Oja di bɛngahɥ ga hɛhmbɥ ran ts'om'bäi, ne ga hɛhmbɥ ma pähä zɛhɛhɥ. Ne di bɛngahɥ ga sɔmzɛhɛ ma mbɥihɥ ne ga øthɥ ran hocjã'i, ne gan numansuhɥ Oja gätho yɥ pa dí 'bɥhmbɥ ua ja ra ximhäi. ¹³ Ne di bɛngahɥ ga tømhbɥ ja gue'bɥ bi nequi a ran johya dí tømhbɥ, ngue di nequi a ma Ojahɥ ra Jesucristo tate tho rá ts'ɛdi, ne ma yãntehɥ a. ¹⁴ Ne bin dãse a ngue di 'bercahɥ gätho man ts'om'bäihɥ, ne da mberca ma mbɥihɥ, da 'yøt'e ngue yá t'ähni zehɛgahɥ Oja, ne di ɛhyagahɥ nangue ran ho ya. ¹⁵ Ne guehna i ja ua gui xänba bɥya. Dami xänbi, gui 'yomfɛnip yɥ cu, ne gui hɛcpi, nguetho bin 'da'a ran t'ɛdi xɥn ho gui 'yøt'e. Ne o guidí japi da mbɛsta'a nim hma.

3

I sih ra Tito nda'a nín zofo da xänba yɥ 'yɛc'yɛi

¹ Ne nu'i gra Tito, dami bɛnba ɥ yɥ cu ngue da numansu ra ts'ɥt'abi, ne'ɥ yám fäts'ihɥ ra ts'ɥt'abi gätho da numansu. Ne hin da 'yørpã ram fɛ'ts'i, pɛgue mpähã thoho da 'yøt'e 'bɛ'a gätho xɥn ho. ² Ne gui xifi njon ga c'ãman'uhɥ, ne hin dan junthɥ, pɛ ma pähä zɛhɛhɥ da thãcpahɥ. Ne din jajɥ ra yembɥi nangue gätho yɥ jã'i. ³ Guim bɛmhɥ ngue neɥɥ dán tontohɥ mãm'bet'o, ne mi jase man t'ɛdihɥ, neɥɥ dán hyäzɛhɛhɥ, ne gätho dán 'yɛhɛhɥ rá ts'oqui ra ximhäi. Ne dá 'bɛh ma pahɥ nangue man ts'om'bäihɥ dá øthɥ, ne dá sɛyabahɥ ma mijã'ihɥ. Mí ts'anɥ ne xim mí santehɥ. ⁴ Pɛ bi zøN ra pa bi nequi rá mate Oja ma yãntehɥ, ngue bi 'yørpã ran huɛcate ɥ yɥ jã'i. ⁵ Ne bi yãnjɥ Oja. Pɛ hin nangue

yun t'øt'e xun ho dá øth_u, pε bi yaŋju nangué rán huεcatesε 'b_u má ømanhoh_u a. Bi 'daj_u ra 'da'yote 'b_u mi mberca ma mbuih_u, nε dí 'b_uhmb_u ma'da'yo nangué rá Hogand_uhi. ⁶ Nε bi 'daj_u xun ho rá Hogand_uhi n'youi xun gu rán japi nε rá ts'edi nguetho ra Jesucristo ma yaŋteh_u a. ⁷ Ngué bi hogah_u nangué rá mate, janangué'a 'darb_u dam 'b_uhmb_u nangué ra temaza_i, nε gue'a dí tømhb_u a ya. ⁸ Nε gätho majuani na im mangua. Gui hyah ni mbui gui xänbi xun ho y_u 'yεc'yεi 'b_up_u, janangué'a da bεni εmme da hyumbi da 'yøt'a ran ho. Nguetho xun ho a, nε da mbäx yá mijä'ih_u b_uya. ⁹ Pε o guidín junth_u nangué'u y_um hma nte ní mbatho, nε hinguin junth_u nangué 'bε'u yá thuhu u y_um bombøta maya'b_u. O guidín s_uhmb_u nangué yun t'εdi midí un Ojä y_u judío, nguetho säti thoho 'b_u dán s_uhmb_u u. ¹⁰ Nu'b_u 'b_u a n'da n'dan'yo y_um hma im ma ní d_up'ah_u yun junt'i, dami hεcpi. N'dand_i o yond_i gui hεcpi. Pε nu'b_u hin da 'yøde, gui hyεthoh_u a. ¹¹ Nguetho nu'a xi'ah_u y_um hma ní d_up'ah_u yun junt'i, xí bøm b_u ja rá 'yu Ojä a, nε øt' y_u ts'oqui, nε da nuse b_u 'bε'a xí 'yør b_uya.

Man'da i xih yá amigo ra Pablo

¹² Dí εna ga penhna ra Temio o gue ra Tíquico. Nu'b_u bi zøm b_u, 'yørqui ts'u ra mate gua ε'a n'dihi, dan c'at'ui b_u ra hnini Nicópolis. Nguetho dín nde dam 'b_uhmb_u b_u 'b_u bin ja y_u pa xun sε. ¹³ Dami fäts'i xun ho a ra Zenas, nu'a im pøngahy_u nangué yun t'εdi. Nε'a ra Apolos, dami zedi da d_un'a mahyoni ngue da hyax 'b_u bi mbε b_u n'danni. ¹⁴ Nguetho nu y_u cu da badi ngue dim pεfi xun ho nangué yá 'bεfi zεhε, n'damhma da zä da mbäx u mi'da di

'bε'a mahyoni. ¹⁵ Dami zεngua gahe ts'u u bí 'bupu,
ngue'u ma mi 'yεc'yεih, gue 'da xtán huεctah.
Nε dí äp Oja da 'yents'ah rán japi gätho ah. Nε
hønt'a dí xi ah ya, nε hønt'a gam bεmhbu a ya.

**Ra 'da'yohogui nangué ma Hmuh[†] ra
Jesucristo
New Testament in Otomi, Eastern Highland
(MX:otm:Otomi, Eastern Highland)**

copyright © 1974 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Otomi, Eastern Highland

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Otomí, Sierra [otm], Mexico

Copyright Information

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Otomi, Eastern Highland

© 1974, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files
dated 29 Jan 2022
eed5311a-6154-516f-aead-3829b2989366